

## ביאור הדף מסכת סנהדרין דף ח'

**מספרת** הגמרא שהיה מעשה שאדם שאירח את רב בביתו בא לפניו לדין, ושאל את רב, וכי אתה הוא אותו האדם שאירחתי אותי בביתי, והשיב לו רב שאכן אני הוא, ושאל אותו רב מה מעשיך כאן, והשיב אותו האיש לרב שיש לי דין ובאתי אליך כדי שתדון אותי, ואמר לו רב אני פסול לדון אותך, כי הזכרת לי שעשית לי טובה, ולכן לך לרב כהנא שידון אותך.

**ובשעת** הדין ראה רב כהנא שאותו האדם סמוך ובטוח ברב, ולכן מדבר גבוהות, ואמר לו רב כהנא שאם תציית לדין מוטב, ואם לא אוציא את רב ממך, וכלומר אנדה אותך ורב לא יוכל לסייע לך.

**מביאה** הגמרא שאמר ריש לקיש על הפסוק "כקטן כגדול תשמעון" שהכוונה שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה. ושואלת הגמרא מה כוונת ריש לקיש, שאם הכוונה שיעיין בדין פרוטה ויפסוק הלכה לאמיתה, כמו בכל דין של מאה מנה, הרי זה פשוט ואין צריך פסוק לזה.

**ומבאר**ת הגמרא שכוונת ריש לקיש שאם בא לפני הדיין קודם דין על פרוטה, ואחר כך בא לפניו דין על מאה מנה, ידון קודם את דין הפרוטה, ולא ידחה את הדין על הפרוטה כיון שיש דין אחר של סכום גבוה יותר.

**ואמר** רב חמא ברבי חנינא על הפסוק "כי המשפט לאלקים הוא", שהכוונה היא שאמר הקב"ה לא דיין לרשעים שנוטלין מזה ממון ונותנים לזה שלא כדין אלא שמטריחין אותי להחזיר ממון לבעליו.

**ועל** הפסוק שאמר משה "והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו" אמר ר' חנינא ויש אומרים רבי יאשיה שעל מה שנטל משה שררה לעצמו לומר תקריבון אלי, נענש שכאשר שאלוהו בנות צלפחד בהלכות נחלות לא ידע להשיב ונאמר "ויקרב משה את משפטן לפני ה'".

**אך** רב נחמן בר יצחק דחה את הדברים ואמר שלא עשה משה שלא כהוגן, שהרי משה לא אמר תקריבון אלי ואשמיעם, אלא ושמעתיו, וכלומר שאם הוא למד את הדבר הוא ישיב עליו, ואם לא הוא ישאל את השכינה. ואין כאן חסרון.

**והסיבה** שלא ידע משה את התשובה לבנות צלפחד היא כפי שהתבאר בברייתא שראויה הייתה פרשת נחלות שתיכתב על ידי משה רבינו, אלא שזכו בנות צלפחד ונכתב על ידן, וראויה הייתה פרשת מקושש שתיכתב ע"י משה רבינו, אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו. ללמדך שמגלגלין חובה ע"י חייב וזכות על ידי זכאי.

**שואלת** הגמרא שפעם אחת כתוב "ואצווה את שופטיכם בעת ההיא", ובהמשך כתוב "ואצווה אתכם בעת ההיא", ולא כתוב ואצווה את שופטיכם, וביאר רבי אלעזר בשם רבי שמלאי שיש כאן ב' אזהרות, אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן, ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור.

**ואמר** רבי חנן ויש אומרים רבי שבתאי שצריך הדיין לסבול את הציבור כמו שנאמר בפסוק "כאשר ישא האומן את היונק".

**שואלת** הגמרא שפעם אחת כתוב בפסוק שאמר משה ליהושע "כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ וגו'", ופעם נוספת כתוב "כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ", ומדוע פעם אחת כתוב לשון "תבוא" ופעם אחת לשון "תביא".

**וביאר** רבי יוחנן שבתחילה אמר משה ליהושע אתה תבוא, וכלומר תהיה כאחד מהם ותבוא עמם, וכלומר שתנהיג את עם ישראל יחד עם הזקנים שבדור, אך אמר לו הקב"ה ליהושע שלא ינהג כך אלא "כי אתה תביא", וכלומר שאתה לבדך תנהיג, וטול מקל והך על קדקדם, כיון שדבַר אחד וכלומר מנהיג אחד לדור, ואין שני דבָרים לדור.

**מביאה** הגמרא תנא שאמר שזימון בשלושה, ואומרת הגמרא שוודאי שאין הכוונה לברכת הזימון וכלומר לזימון בברכת המזון, כי לברכת זימון קוראים ברכת זימון ולא זימון,

**וכפי** ששינו בברייתא זימון וברכת זימון בשלושה, ורואים שזימון וברכת זימון הם ב' דברים נפרדים.

**ואי** אפשר לומר שבאה הברייתא לפרש שזימון וכלומר ברכת זימון בשלושה, שהרי בברייתא אחרת שינו זאת בפירוש שלא בלשון פירוש, שאמרה הברייתא זימון בשלושה, וברכת זימון בשלושה, ורואים שאלו ב' דינים שונים.

**ולכן** מבארת הגמרא שזימון הכוונה להזמין את הנתבע לדין, וכפי שאמר רבא שצריך שלושה כדי להזמין לדין, ולכן אם השליח בית דין בא לזמן אדם לדין ואמר לו שדיין פלוני מזמין לדין ואמר את אחד מהדיינים והנתבע לא בא, לא מנדים אותו, אבל אם זימן אותו לדין בשם שלושת הדיינים אם לא בא מנדים אותו.

**ואמנם** אם השליח זימן את הנתבע ביום שיושבים הבית דין לדון, (כגון שני וחמישי) אין צורך שיאמר שהוא מזמנו לדין בשם שלושה, כי הדבר ידוע שבאותו היום יושבים הדיינים לדון.

**במשנה** התבאר שתשלומי כפל ותשלומי ד' וה' נידונים בשלושה. ומביאה הגמרא ששלח רב נחמן בר רב חסדא שאלה לרב נחמן בר יעקב ילמדנו רבינו דיני קנסות בכמה נידונים, ושואלת הגמרא מה הייתה שאלת רב נחמן ב"ר חסדא הרי שינו במשנה, שנידונים בשלושה.

**ומבארת** הגמרא שכוונתו של רב נחמן ב"ר חסדא הייתה לשאול האם יחיד מומחה יכול לדון בדיני קנסות או לא.

**והשיב** לו רב נחמן בר יעקב ששינו במשנה שתשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלושה, ולא יתכן שהכוונה לשלושה הדיוטות, כי הרי אמר אבי אביך בשם רב שאפילו עשרה הדיוטות פסולים לדיני קנסות ולכן וודאי שהכוונה לדיינים מומחים, ולמרות זאת אמרה המשנה שצריך שלשה, וממילא דיין יחיד אפילו מומחה אינו יכול לדון בדיני קנסות.

**במשנה** הובא שלדעת רבי מאיר מוציא שם רע נידון בשלושה אבל לדעת חכמים מוציא שם רע נידון בעשרים ושלושה כיון שיש בו דיני נפשות. ושואלת הגמרא על דעת חכמים מה אכפת לנו שיש בו דיני נפשות, הרי כעת דנים על הממון ולא על הנפשות.

**ומביאה** הגמרא כמה אופנים לבאר במה נחלקו רבי מאיר וחכמים.

**עולא** ביאר, שבאמת מעיקר הדין אף לדעת חכמים מוציא שם רע נידון בשלושה, היכן שדנים את דיני הממונות, אלא שהסיבה שלדעת חכמים דנים את המוציא שם רע בכ"ג זה מפני שחוששים ללעז, וכלומר שיבואו לבית דין ויצא הקול שהאשה זינתה, ואז יבואו עדים שאכן זינתה, וממילא הדין יהפוך לדיני נפשות. אך לדעת רבי מאיר לא חוששים ללעז ולכן דנים את הדין בשלושה.

**ורבא** חולק על עולא וסובר שאף לדעת חכמים לא חוששים ללעז, ולכן ביאר רבא את המשנה שמדובר שכבר דנו בית דין האם לחייב את האשה מיתה, אבל לא מצא הבעל עדים שזינתה ולכן פטרו אותה, וכעת בא הבעל וביקש לדון בדיני הממון, כגון להיפטר מכתובתה, שלדעת חכמים מפני כבודם של הבית דין הראשונים שדנו צריך להמשיך את הדין בבית הדין של כ"ג, אך לרבי מאיר לא חוששים לכבודם של הבית דין הראשונים ויכולים לדון את הדין בכ"ג.

עמוד ב'

**מקשה** הגמרא על דעת עולא שהרי שינו במשנה שלדעת חכמים תבעו ממון בשלושה תבעו נפשות בעשרים ושלושה. ואמנם לדעת רבא מובן שהכוונה שאם תבעו ממון תחלה נידון בשלושה דיינים, אבל

אם תבעו נפשות תחלה אפילו דין הממון נידון אחר כך בעשרים ושלשה, כי חוששים לכבודם של ראשונים.

**אבל** לדעת עולא קשה, שהרי לדעתו אפילו אם תבעו ממון דנים אותו בכ"ג, כי חוששים ללעז שעל ידי כך יהיה כאן דיני נפשות.

**ואמר** רבא הסבר לבאר את דעת עולא, שאותו תירצו הוא והארי שבחבורה וכלומר רב חייא בר אבין שמדובר במשנה שבתחילה הביא הבעל עדים שזינתה, ולאחר מכן הביא האב עדים והזימו את אותם העדים שהביא הבעל, שאז כבר אין מה לחשוש ללעז שיבואו עדים שזינתה, כי כבר התגלה שהכל היה הוצאת שם רע של הבעל ולא באמת זינתה.

**ובאופן** כזה הדין הוא שהבעל צריך לשלם מאה סלעים לאבי האשה, ועל זה אמרה המשנה שאם בא לגבות ממון מהבעל גובה בשלשה דיינים, אבל בשאר מקומות שיש חשש ללעז דנים בעשרים ושלשה.

**ואב"י** ביאר במה נחלקו רבי מאיר וחכמים במשנה, שבאמת בין לדעת רבי מאיר ובין לדעת חכמים, מוציא שם רע רגיל נידון בכ"ג כי חוששים ללעז, ואף אם כבר דנו את דיני הנפשות וכעת דנים את דיני הממון ממשיכים לדון בכ"ג משום כבודם של ראשונים. ורבי מאיר וחכמים נחלקו רק באופן שהבעל מביא עדים שאכן האשה זינתה, וממילא יש כאן דיני נפשות. אלא שכדי להרוג אדם על פי עדים צריך שיתרו בו לפני שעבר את העבירה, וכאן מדובר שהתרו באשה באופן שמועיל רק לדעת חכמים ולא לדעת רבי מאיר.

**וממילא** לדעת רבי מאיר שההתראה לא מועילה אין כאן דיני נפשות כי האשה אינה חייבת מיתה, ולכן דנים רק את דיני הממונות בשלושה, אך לדעת חכמים שההתראה מועילה והאשה חייבת מיתה, יש כאן דיני נפשות ודנים את הדין בכ"ג.

**וביאר** אב"י באיזה סוג התראה מדובר, שמדובר באופן שהעדים התרו באשה שאם תעבור את העבירה היא תהיה חייבת מיתה, אבל לא התרו בה באיזה מיתה תתחייב, שלדעת רבי מאיר אין זו התראה, כי צריך להתרות בה ולומר לה גם שתהיה חייבת סקילה, אך לדעת חכמים התראה זו מספיקה ולכן היא חייבת מיתה.

**וכפי** ששנינו בברייתא שחוץ ממסית, שאר כל חייבי מיתות שבתורה אין ממיתים אותם אלא בעדה, ועדים, והתראה, ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתה בבית דין, אך לדעת ר' יהודה צריך שיודיעוהו גם באיזה מיתה הוא נהרג. ודעת רבי מאיר כרבי יהודה שבלא זה הוא פטור ממיתה.

**ורב פפא תירץ** באותו האופן כמו אב"י, שהמחלוקת כאן היא בדיני התראה, אלא שלדעתו נחלקו במחלוקת אחרת בדיני התראה, שנחלקו רבי מאיר וחכמים באופן שהאשה זינתה בעדים **בלא התראה**, אלא שמדובר באשה חבירה, וכלומר שאינה כעם הארץ אלא יודעת את ההלכה, שבאופן כזה אמר ר' יוסי בר יהודה בברייתא שחבר אין צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד, וכיון שהוא יודע את ההלכה אין צריך להתרות בו. ודעת חכמים כר' יוסי בר יהודה שחבר אינו צריך התראה, וממילא האשה חייבת מיתה אפילו שלא התרו בה, ויש כאן דיני נפשות. אך לדעת רבי מאיר שצריכה התראה ממילא כאן שלא הייתה התראה היא פטורה, ויש כאן דיני ממונות.

